

ÀNGEL MIFSUD I CISCAR (1954- 2012): SOMRIURE I PARAULA EN EL RECORD

MARIA PAREDES BAULIDA

Universitat Autònoma de Barcelona, Departament de Ciències de l'Antiguitat
i de l'Edat Mitjana
maria.paredes@uab.cat

Dissabte, 26 de gener del 2013. El local de la Casa de Menorca, al carrer Diputació de Barcelona, es va quedar petit per acollir el gran nombre de companys, familiars i amics que ens vàrem aplegar per retre un homenatge a n'Àngel. Paradoxes de la vida: ell, que ens havia deixat sobtadament, i massa aviat, el 22 de desembre del 2012, era allà, embolcallant-nos amb la seva presència, en cada mot, en cada vers que recitaven els joves poetes, molts d'ells antics alumnes seus, amb l'acompanyament d'un violoncel·lista que interpretava uns preludis de J.S. Bach. Es van llegir fragments de *La luna e il falò*, del seu admirat Cesare Pavese, poemes de Bartomeu Rosselló-Pòrcel, de Sònia Moll, Òscar Bagur, Antoni Moll, Bartomeu Obrador, Joel Bagur, Jordi Florit... tots sobre el temps, l'amor, la mort. I, al final, alguns versos de n'Àngel i de Josefina Salord, la seva muller. Les paraules, el to elegíac de l'acte, destil·laven un enyor serè, car recordàvem el somriure de n'Àngel, ja fos arran d'algun comentari amablement irònic enmig d'un acte acadèmic, ja en la situació d'una conversa, més distesa, entre amics.

Àngel Mifsud i Ciscar va néixer a Tavernes de la Valldigna, a la Safor, el 10 de novembre de 1954, on va viure tota la seva infantesa. L'any 1979 es llicencià en Filosofia i Lletres (secció Geografia i Història) a la Universitat de València i el 1982 guanyà les oposicions de Professor Agregat de Batxillerat en l'assignatura de Llengua Catalana. Inicià després una fructífera etapa com a docent, primer en alguns instituts del Principat, després, a partir del 1994, al Joan Ramis i Ramis, a Maó ja com a catedràtic; allà impartí assignatures de llengua i literatura i ocupà alguns càrrecs en la gestió del centre fins que una malaltia li impedí continuar la feina d'ensenyant, que abandonà definitivament el 2009.

El seu compromís amb la cultura dels territoris de parla catalana i, en especial, amb la seva Menorca adoptiva, fou extraordinari, fins al punt d'esdevenir cap de la Secció de Llengua i Literatura de l'Institut Menorquí d'Estudis entre els anys 2002 i 2008. Amb el seu tarannà humil, diu al seu currículum que «de tant en tant, em demanen que presenti algun llibre o qualche conferenciant. Som també autor de diversos poemes», però el gruix de les seves publicacions ens parla, a més de la seva relació amb la poesia, d'una tasca notable com a filòleg, lingüista i crític literari. Com a filòleg, prologa *Josep Pla i Menorca* (2003) de Miguel Àngel Limón, i elabora estudis introductoris a les edicions del *Vocabulario menorquín-castellano* (ed. facsímil 1885, 2000) de Joan Benejam; a *l'Esposició de lo estad actual de l'agricultura en la isla de Menorca* (ed. Facsímil 1857, 2002), de Juli Soler, a la *Vida popular del metge Francesc Camps D'Albranca*, de Maria Dolors Camps

Riudavets (1999, 2009) i a la *Relación de la vida y hechos de yo, el capitán Miguel Solveras, oriundo de esta Ciudad de Ciudadela de la isla de Menorca* (2002). També edita, selecciona i prologa una *Antologia catalana* de Gumersind Riera (2009) i, juntament amb Joan López Casanovas, una *Antologia de joves poetes menorquins* (2002).

Els seus articles i estudis lingüístics estan centrats, majoritàriament, en Menorca. Tracten temes relacionats amb la història i l'ús de la llengua, la lexicografia i el lèxic i l'onomàstica i la toponímia illenques: «Menorca i la llengua: un missatge en un bòtil», *Lluc* 795-96 (1997); amb Joan Pons Moll: «Deià, un topònim fantasma a Menorca», *Revista de Menorca*, 1997; «La proposta lingüística de Ferrer i Parpal: un tren en via morta a la Menorca del XIX», *Randa* 45 (2000); «El llinatge *Salort/Salord*, una hipòtesi etimològica», *Randa* 2006; «Menorca: quatre projectes per a la llengua en els tres darrers tombants de segle», *Anuari Verdaguier* 15 (2007), en serien una mostra. Lligat al compromís per la llengua, és coneguda la seva implicació amb el nacionalisme progressista tant en l'àmbit de la política dins el PSM (Partit Socialista de Menorca) com en les col·laboracions a volums publicats a Catalunya o a Mallorca, com *Cronocollage de la Transició* (2005), *Països Catalans en plural* (2005) o *El Nacionalisme progressista a les Illes Balears* (2010).

En la seva vessant de crític literari, ens ha deixat tres ressenyes a la revista *Lluc* entre 2006 i 2007: «Iorgos F. Pieridis. *Històries de Xipre*, històries d'arreu»; «D'amnèsies i cornuts: una narrativa fresca» i «Ruptura i tradició: l'aposta narrativa de Joan Pons» i també alguns articles apareguts a la *Revista de Menorca*: «*L'infant i la mort* de Margarita Ballester: saviesa, sensibilitat i ofici» (1998) i «*Marià Manent*, dietarista» (2001).

«Som autor de diversos poemes, una recollida dels que consider més representatius la podeu trobar a www.illanvers/angelmifsud.» Amb aquesta senzilla invitació, Àngel Mifsud convidava a qui ho volgués a llegir una selecció personal de la seva obra poètica (*Illanvers* 3, 2006 i *Illanvers* 9, 2012). No arribà a publicar de manera individual, però sí en alguns volums col·lectius com *Quatre postals sense destinatari* (2004), acompanyant les fotografies de Toni Vidal a *Menorca tot just abir* (1999), *Roques de Menorca* (2005) i *Vestits de ceba* (2012), i en publicacions reivindicatives com *Poetes de Menorca pels drets humans* (2004), de la Secció menorquina d'Amnistia Internacional i *De l'angoixa a l'esperança*, editat per l'Associació contra el Càncer de Ciutadella. Aquesta relació amb la poesia (i una recent dedicació a la pintura) es faria més intensa durant els darrers anys.

En els obituaris apareguts en diverses publicacions, s'ha descrit el tarannà de l'Àngel des de diverses perspectives. A l'*Iris*, Silve Pons el titlla d'«home bo, humil, coherent, discret, intel·ligent i irònic», destaca les paraules de Maite Salord en un recent homenatge que li va retre el PSM: «Rigorós, encertat, amb un punt d'ironia imprescindible. Era un guerrer, fidel sempre al seu poble». Damià Pons (tribuna.cat, 15-1-2013) en remarca la passió per la cultura i la ciència, el compromís actiu per la llengua catalana i amb el nacionalisme polític i una estimació inestroncable per l'illa de Menorca, així com la complicitat amb la poesia. I Pere

Gomila («L'illa inaudita», *Diari de Menorca* 22-1-2013) recorda el professor, el mestre, a partir dels elogis dels deixebles, «home savi, brillant en les seves exposicions i anàlisis, de tracte cordial i amable, d'un profund humanisme i d'una gran bondat» i el poeta, de qui diu que «es caracteritza per una escriptura elegant i un llenguatge proper al lector, un despullament que cerca la intensitat i la bellesa expressiva a través d'una volguda austeritat de recursos». Aquest poema seu, del 2009, en seria una mostra:

QUIN MISTERI TOT EL QUE NO SABEM

Quin misteri tot el que no sabem! ¿Què
se'n fa, de les petjades que deixam,
rere nostre sobre el terra mullat?
¿On són ara els amics que la mort
cridà tant prest?
Del mateix fang fórem pastats,
amb la mateixa aigua...

Ara t'és donada una hora, un combat,
i les forces declinen, i tot s'entenebreix...
més
recorda que no t'és donat saber-ho tot.
Fes, doncs, com el soldat que,
amb els pixats al damunt, en ser-hi cridat,
salta de la trinxera, sabedor que el seu gest
tan sols el veuran els seus morts.

Vaig coincidir per primera vegada amb Àngel Mifsud a Menorca, poc després que ell conegués Josefina Salord, un referent en els estudis sobre la cultura i la literatura menorquines de les darreres dècades. Amb ella he tingut la sort de compartir diversos projectes relacionats, sobretot, amb dos dels màxims representants del Grup Il·lustrat menorquí: Joan Ramis i Antoni Febrer. Fou també a través d'ella que vaig poder conèixer i admirar els estudis de l'Àngel i establir-hi una bona amistat, fonamentada en la complicitat d'opinions que sorgien en les estones compartides, ja fos en els col·loquis d'unes Jornades culturals, ja en l'ambient més distès de casa seva, a Ciutadella, o enmig d'un àpat, a Barcelona. En el meu record hi ha sempre un somriure amable, una mica burleta, d'aquell que malgrat totes les dificultats imposades per la vida, sabia gaudir-ne intensament. Però, des del primer moment, vaig tenir molt clar que compartíem allò que podríem anomenar «menorquinitat d'adopció», que, en el cas de l'Àngel, des del seu arrelament a la Vall digna, resta ben palesa tant en els nombrosos estudis i articles relacionats amb Menorca, com en l'evident fascinació que sentia pel paisatge illenc. N'és un exemple l'inici del pròleg que va escriure a la nova edició de *Exposició de l'estat actual de l'agricultura a l'illa de Menorca* de Juli Soler (1857, 2002, 7):

Una de les sorpreses obligades per a qualsevol visitant quan passeja per l'illa per primera vegada és, sense cap mena de dubte, el paisatge rural, i molt especialment dos dels seus elements: tot l'entramat de paret seca i la verdor inesperada del paisatge. Totes dues característiques són, amb el mar i les cales, part fonamental en la bellesa calmosa i plaent de l'illa.